

АНАЛІЗ РЕЛЕВАНТНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЄКТУ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ В УКРАЇНІ*

*Лукавецька Зоряна Олегівна¹, Пухняк Ірина Петрівна², Карамушка Тарас
Вікторович³, Карамушка Людмила Миколаївна⁴*

¹ Керівниця програми «Освіта, формація та захист дітей» Міжнародного Благодійного Фонду «Карітас України», м. Львів (Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-7546-803X>

² Менеджерка програми «Освіта формація та захист дітей», Міжнародний Благодійний Фонд «Карітас України», м. Київ (Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-3080-8138>

³ Кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної психології Київського інституту сучасної психології та психотерапії, м. Київ (Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4813-8327>

⁴ Дійсна членкиня Національної академії педагогічних наук України (академік), докторка психологічних наук, професорка, завідувачка лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ (Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0622-3419>

UDC: 159.9:316.485.26:364.4-053.2/.6(477)

АНОТАЦІЯ

У статті представлено результати емпіричного дослідження релевантності та ефективності проекту «Діти і війна», спрямованого на психосоціальну підтримку дітей і молоді в умовах повномасштабної війни в Україні, який реалізовувався Міжнародним благодійним фондом «Карітас України». Актуальність дослідження зумовлена зростанням психоемоційних порушень серед дітей і молоді, спричинених воєнною травматизацією, внутрішніми переміщенням населення, соціальною дезінтеграцією та обмеженим доступом до системної психологічної допомоги.

Метою дослідження було оцінити ступінь відповідності цілей, змісту та методів проекту актуальним потребам цільових груп (релевантність), а також рівень досягнення запланованих результатів і практичної результативності інтервенцій (ефективність). Методологія дослідження ґрунтувалася на поєднанні кількісних і якісних методів та включала аналіз проєктної документації (проміжні та річні звіти працівників центрів «Карітас»), онлайн- та телефонні опитування батьків і опікунів дітей-учасників проєкту, а також фокус-групові дискусії з фахівцями центрів психосоціальної підтримки. У кількісному етапі дослідження взяли участь 250 батьків і опікунів з п'яти регіонів України (Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Полтавська та Волинська області).

Результати дослідження засвідчили високий рівень релевантності проєкту: його цілі, цільові групи та методи були адекватно адаптовані до зміненого соціального контексту війни та зростаючих психоемоційних потреб дітей, молоді та їхніх сімей, зокрема внутрішньо переміщених осіб. У процесі реалізації проєкт зазнав функціональної адаптації, що проявилось у впровадженні нових форматів роботи (зокрема психосоціальні табори для дітей військовослужбовців) і розширенні тематичних напрямів (переживання втрати, сепарація, емоційна стабілізація). Також підтверджено високий рівень ефективності проєкту, що відображено у позитивних когнітивних і поведінкових змінах у дітей та високій оцінці отриманої допомоги з боку бенефіціарів. Водночас ідентифіковано чинники, що ускладнювали реалізацію проєкту, зокрема безпекові ризики, ресурсні обмеження та кадрові переваження.

* за результатами виконання проєкту «Діти і війна», реалізованого Міжнародним благодійним фондом «Карітас України»

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com

Copyright: © Zoriana Lukavetska, Iryna Pukhniak, Taras Karamushka, Liudmyla Karamushka

This is an Open Access journal. This work is licensed under a **Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)**.
Link: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Отримані результати підтверджують доцільність використання проєкту як ефективної моделі психосоціальної підтримки дітей і молоді в умовах тривалої воєнної кризи та мають практичне значення для розвитку доказових психологічних інтервенцій.

Ключові слова: психосоціальна підтримка дітей та молоді, релевантність проєкту, ефективність проєкту, війна, психологічні інтервенції.

Постановка проблеми. Агресивна війна Російської Федерації проти України спричинило глибокі гуманітарні, соціальні та психологічні потрясіння, особливо для дітей і молоді, які опинилися серед найбільш вразливих груп населення. Діти стали свідками або жертвами насильства, втратили батьків, домівки, друзів, доступ до якісної освіти та безпечного середовища, що є критичними для їхнього розвитку й добробуту. Батьки втратили звичні способи соціальної адаптації та взаємодії з дітьми, оскільки теж знаходяться від впливом значних потрясінь і самі потребують психологічної підтримки. Місцеві громади зустрілись з великою кількістю вимушених переселенців (ВПО), серед яких була значна кількість сімей з дітьми, і яким необхідно допомогти адаптуватися до нових умов життя. Все це обумовило необхідність розробки та впровадження спеціальних програм та методів психосоціальної підтримки дітей та їхніх батьків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури з проблеми показав, що протягом останніх років, з початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну, українськими дослідниками та практиками підготовлено ряд важливих публікацій, які стосуються негативного впливу війни на психіку дітей та молоді, а також умов та методів надання психосоціальної підтримки дітей та молоді у цих важких умовах.

Так, у довіднику «Психологічна допо-

мога дітям в умовах воєнного стану: довідник вихователів дошкільних навчальних закладів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів» (Пророк, 2022) описано психологічні реакції дітей різних вікових груп на травмуючі події війни. Надано конкретні прийоми та алгоритми дій для вчителів і вихователів у випадках гострих стресових реакцій у дітей. Описано шляхи мінімізації негативних наслідків психологічної травматизації та забезпечення психосоціальної підтримки дітей, які пережили травмівні події. Окрім того, представлено методичні рекомендації та прийоми невідкладної психологічної допомоги, поради щодо стабілізації емоційного стану, відновлення відчуття безпеки та адаптації дітей до нових умов життя.

Монографія «Діти і війна» (Злишков, Лукомська, Євдокимова & Ліпінська, 2023) представляє сучасні підходи та практичні рекомендації з психологічної допомоги дітям, які пережили війну. У ній висвітлено особливості психологічних реакцій дітей (таких як ПТСР, реакції горювання та травмівної втрати), а також визначено ключові напрямки психологічної підтримки в сім'ї, освітніх закладах та волонтерських організаціях. Крім того, обґрунтовано теоретичні основи та принципи проведення психокорекційних занять з дітьми та підлітками, що постраждали від війни.

У навчальному посібнику «Психологічний супровід особистості в умо-

вах війни» (Кузікова, Зливков, Лукомська & Щербак, 2024) розкрито теоретичні засади та практичні аспекти психологічної діагностики і супроводу особистості в період війни. Проаналізовано особливості травмівних подій та їхній вплив на психічний стан людини, зокрема розглянуто гострі реакції на стрес, горе, втрату та посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Запропоновано конкретні методики та напрями психологічної допомоги, включаючи невідкладну допомогу, психосоціальну підтримку та мінімізацію негативних наслідків травматизації, як для дорослих, так і для дітей.

Суттєву роль відіграв також зарубіжний посібник «Діти та війна: навчання технік зцілення» (Сміт, Дирегров & Юле, 2016), який пропонує конкретні техніки когнітивно-поведінкової терапії (КПТ) для роботи з дітьми, які пережили травму війн в інших країнах. Посібник містить практичні матеріали, для допомоги дітям та підліткам впоратися зі стресом і травматичним досвідом. та пропонує техніки та вправи для фахівців (психологів, педагогів, соціальних працівників) з метою відновлення відчуття безпеки, нормалізації емоційного стану та зменшення негативних наслідків травми.

Також розроблено навчальний посібник (Креденцер, 2023), який стосується *забезпечення психічного здоров'я українців, що перебувають в Німеччині у зв'язку з війною, представлено різні методи та форми роботи, як в онлайн, так і офлайн форматі, особливості взаємодії з місцевими громадами в Німеччині.* Окрім того, розроблено метод подолання психічної травми у дітей в умовах війни (Хібукі-терапія) (Максимов (Шарон), 2022), впрова-

джено арттерапевтичні технології психологічної допомоги сім'ям з дітьми, які опинились у складних життєвих обставинах (Паркулаб & Дметерко, 2023).

Окрему групу складають публікації, які стосуються підтримки психічного здоров'я педагогічних працівників, які працюють в освітніх закладах, зокрема, на деокупованих територіях (Карамушка, 2023). Мова йде про розробку та впровадження спеціальних тренінгових програм для підтримки психічного здоров'я педагогічних працівників та управлінського персоналу в рамках діяльності освітніх організацій. Суттєвим при цьому є аналіз особистісних та організаційних ресурсів, які можуть сприяти підтримці та збереженню психічного здоров'я освітнього персоналу, а, отже, позитивно впливати і на психічне здоров'я учнів, дітей та молоді (Карамушка, 2025).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Позитивно оцінюючи названі науково-методичні розробки з точки зору створення психосоціальних умов для підтримки дітей та молоді в умовах війни, і які були враховані в нашому дослідженні, слід зазначити, що залишається мало розробленою проблема, яка стосується вивчення *ефективності використання методів та технологій психосоціального впливу*, зокрема, в рамках довготривалих проєктів та програм. Тут можна назвати лише окремі роботи, які стосуються цієї проблеми, зокрема роботи, які розкривають результати оцінки впливу програми психологічної реабілітації «Захищені любов'ю» на ментальне благополуччя українських дітей під час війни (Данилюк, Малишева, Льошенко &

Кондратьєва, 2024), висвітлюють проєкт «Соціально-психологічна підтримка українців в Німеччині», які стосуються жінок та дітей в результаті вимушеної еміграції в Німеччину (Креденцер, 2023). Водночас, в контексті розробки проблеми ефективності та доказовості методів психології та психотерапії, яка сьогодні є дуже актуальною для українських психологів (Великодна, Лазос, Карамушка, Клименко, Писаренко & Депутатов, 2025), здійснення таких досліджень є надзвичайно актуальним.

У цьому контексті важливим, на наш погляд, є звернення до аналізу оцінювання результатів проєкту «Діти і війна: педагогічна та психосоціальна підтримка дітей та молоді» (далі – проєкт «Діти і війна»), який було реалізовано у 2022-2025 рр. Міжнародним благодійним фондом «Карітас Україна», однією із найбільших неурядових благодійних організацій в Україні (працює в Україні з 1992 року).

Зазначимо, що мета проєкту полягала у створенні безпечного, підтримувального середовища, де діти можуть отримати як психологічну допомогу, так і доступ до неформальної освіти, творчого розвитку, групової взаємодії, що сприяє емоційному відновленню та соціальній адаптації. Проєкт реалізовувався протягом 2022-2025 років (з 1 грудня 2022 року по 30 червня 2025 року) та здійснювався п'ятьма місцевими відділеннями «Карітас Україна» у п'яти проєктних локаціях – «Карітас Львів», «Карітас Тернопіль», «Карітас Хмельницький», «Карітас Полтава» та «Карітас Волинь».

Що стосується *основних положень* змі-

сту проєкту «Діти і війна» (цільової аудиторії, тематичної спрямованості, методів та форм роботи), то вони детально представлені в нашій попередній публікації (Пухняк, Лукавецька, Карамушка, Т. & Карамушка, Л., 2025), тому тут повторимо лише кілька *важливих моментів*.

Програма психосоціальної підтримки дітей та молоді була розрахована для вразливих категорій дітей та реалізовувалась у соціальних центрах. Цільові групи, котрим надавалися послуги у проєкті, були такими: діти із кризових, багатодітних, малозабезпечених та неповних сімей і їхні батьки або опікуни із місцевого населення та з числа внутрішньопереміщених осіб.

У процесі реалізації проєкту використовувались такі *напрями роботи* з дітьми:

а) *Соціально-педагогічні*: виявлення та сприяння розвитку різнобічних інтересів і потреб дітей та молоді, організація навчального, виховного і корекційного процесів, дозвілля, спортивно-оздоровчої та творчої діяльності. Зокрема, в контексті організації навчальної діяльності працівниками центрів проводились такі види активності: облаштування навчальної кімнати для дітей, обладнаної для дистанційного навчання та самостійного вивчення навчальної програми; допомога вимушено переселеним дітям із зарахуванням до місцевих шкіл та вирішенням проблем у спілкуванні з персоналом школи й офіційними особами; індивідуальні заняття для дітей, які потребують додаткової допомоги через труднощі засвоєння шкільної програми, котрі проводяться волонтерами або співробітниками; забезпечення дітей необхідним шкільним при-

ладдям, гаджетами тощо.

б) *Психологічні*: надання консультацій з питань психічного здоров'я та поліпшення взаємин з оточуючим соціальним середовищем, психологічна підтримка. Особлива увага приділялась створенню умов для безпечної соціальної взаємодії та забезпечення психосоціального благополуччя дітей: створювався простір, дружний до дитини, безпечного місця, де діти можуть зустрітися з однолітками, щоб погратися, навчитися справлятися із ризиками, з якими вони стикаються, брати участь у освітніх заходах та відпочивати. Підтримка всіх дітей відбувалась без дискримінації за принципами добровільності, інклюзії та рівності.

Важливим напрямом діяльності центрів була *робота з батьками/опікунами дітей-учасників проекту*. Фахівці проводили психоедукацію та пропагування здорового образу життя, також намагалися залучити максимальну кількість батьків до спортивних, культурних, духовних та традиційних заходів, що змінювало їхній стиль спілкування з дітьми, наповнюючи його новими цінними знаннями та навичками. Використовувались такі форми роботи із батьками/опікунами: інтеграційні заходи; тренінгові заняття; індивідуальне та групове консультування за запитом.

Особлива увага була приділена реалізації для дітей заходів із неформальної освіти, які були об'єднані у 5 модулів: «Охорона здоров'я», «Розвиток м'яких соціально-побутових навичок», «Профорієнтація», «Фінансова грамотність», «Розвиток громадських компетенцій» (Пухняк, Лукавецька, Карамушка, Т. & Карамушка, Л., 2025).

Виходячи з актуальності та недостатнього вивчення проблеми, нами було визначено **мету нашого дослідження**: проаналізувати релевантність та ефективність проекту «Діти та війна», спрямованого на психосоціальну підтримку дітей та молоді, які постраждали внаслідок війни в Україні.

Зазначимо, що на основі підходів, які існують в міжнародній практиці розробки проектів та впровадження проектів, релевантність та ефективність проекту були виділені як ключові показники оцінювання проекту (наряду з такими іншими показниками, як когерентність проекту, його вплив, сталість). (*DAC Principles for Evaluation of Development Assistance: Development Assistance Manual, 1991; Better Criteria for Better Evaluation: Revised Evaluation Criteria for Development Co-operation, 2019*).

Відповідно до вказаних документів, під *релевантністю проекту* розуміється (ступінь адаптації до змін у контексті війни і до потреб бенефіціарів; актуальність реалізованих інтервенцій для соціального та гуманітарного контексту місцевих осередків.

Ефективність проекту розглядається як ступінь досягнення очікуваних результатів і цілей проекту в межах встановлених термінів та з наявними ресурсами.

Когерентність проекту являє собою ступінь узгодженості проекту як у його внутрішній логіці, так і з іншими зовнішніми чинниками, ініціативами й політиками у приймаючих громадах).

Вплив проекту стосується ступіні змін, прямо чи опосередковано зумовлених реалізацією проекту, на рівні індивідів, сімей, громад

або місцевих систем освіти, надання соціальних послуг тощо).

І *сталість проєкту* визначається як потенціал збереження позитивних результатів та впроваджених змін після завершення проєкту, зокрема через розвиток місцевого потенціалу, партнерства та інституційних механізмів.

У попередній статті, підготовленій за результатами виконання проєкту «Діти і війна», було представлено результати, які стосувалися окремих показників четвертого критерію (*впливу проєкту*), а саме: ключових змін у психоемоційному стані дітей та у батьківській компетентності батьків/опікунів щодо взаємодії з дітьми (Пухняк, Лукавецька, Карамушка, Т. & Карамушка, Л., 2025). У цій статті будуть відображено результати дослідження, які стосуються таких показників, як *релевантність та ефективність проєкту*. В інших статтях будуть також проаналізовані результати оцінювання за рештою показників, такими, як *когерентність та сталість проєкту*.

Методика та організація дослідження. У процесі проведення дослідження використовувались такі методи: вивчення документів (аналіз проміжних та річних звітів працівників Карітас Центрів»; телефонні та прямі опитування бенефіціарів (дітей, батьків/опікунів, які брали участь у проєкті); проведення фокус-групових дискусій з працівниками центрів Карітас (ФГД), по одній ФГД в кожній локації реалізації проєкту (всього проведено 5 ФГД); поєднання кількісних (опитування) та якісних даних (ФГД).

Вибірка досліджуваних. В онлайн-опитуванні взяли участь 250 батьків та опікунів, переважно жінки (91,6%), що є типовим для досліджень, де йдеться про догляд за дітьми та участь у програмах підтримки. Кожна родина мала принаймні одну дитину, залучену до заходів проєкту. Учасники були рівномірно представлені з п'яти областей України – Львівської, Тернопільської, Хмельницької, Полтавської та Волинської (по 50 респондентів з кожної області).

За *сімейним складом* участі дітей у проєкті, більшість родин (70%) залучили одну дитину, близько 23% – двох, і лише 7% – трьох або більше дітей. Помітно вищу частку родин з трьома, чотирма або навіть п'ятьма дітьми спостерігали у Хмельницькій області (30% родин із трьома і більше дітьми). У решті регіонів така багатодітність була поодиноким.

Участь у проєкті охоплювала *дітей різного віку*, однак найбільшою була група молодших підлітків 8-13 років. Найбільше серед найстарших дітей у сім'ях було у вікових групах 8-10 років (30%) та 11-13 років (29%), що вказує на фокус програми на шкільному віці. Молодших дітей 5-7 років було лише 9%, старших підлітків (14-16 років) – 21%, а віком від 17 років – незначна кількість (близько 8%). Ці тенденції зберігалися і серед інших дітей у багатодітних родин.

64% респондентів самовизначилися як *місцеві мешканці*, а 35,6% – як *внутрішньо переміщені особи (ВПО)*. Частка ВПО була особливо високою у Полтавській області (72%) та Хмельницькій (48%), що свідчить про суттєву роль проєкту в інтеграції перемі-

щених родин у ці громади.

Виклад основного матеріалу дослідження.

1. Аналіз релевантності проєкту.

Рівень адаптованості проєкту до змін у контексті війни і до потреб бенефіціарів, а також актуальність проведених інтервенцій (тренінгів, психосоціальна допомога тощо) для місцевих реалій, оцінювалась, перш за все, за результатами аналізу проєктної документації, серіями глибинних інтерв'ю з керівництвом проєкту від Національного офісу «Карітас України», фокус-групових інтерв'ю з представниками локальних осередків, результатами опитування бенефіціарів.

Результати аналізу отриманих даних дозволили визначити наступне:

- *мета проєкту* (зміцнення стійкості та здатності до самопідтримки дітей, молоді та сімей, які постраждали від війни в Україні), *спрямованість запропонованих заходів* (подолання прогалів у доступі до психосоціальної підтримки, неформальної освіти та безпечного середовища для дітей; включення батьків і спеціалістів «Карітасу Україна» як цільових груп у створення сталого та підтримуючого середовища довкола дитини), відповідали викликам, пов'язаним із війною, дезорієнтацією сімейного середовища і були релевантним до сучасних умов життя і потреб визначених цільових груп;

- *визначені цільові групи повністю відповідали меті проєкту*, оскільки вони охоплювали найбільш уразливі категорії населення, які потребують комплексної підтримки. Діти з уразливих груп, зокрема діти, які постраждали від війни або є ВПО, потребували

психологічної допомоги, адаптації до нових умов та інтеграції в громади. Батьки, які опинилися в складній життєвій ситуації, також потребували підтримки для забезпечення стабільності в родині. Крім того, важливо у цей період було працювати з фахівцями, які надають допомогу дітям та молоді, надаючи їм додаткові знання та супервізію для запобігання вигоранню. Робота з цими цільовими групами є доцільною для ефективного реалізації проєкту та досягнення його мети;

- *наявна система внутрішнього проміжного оцінювання* (план MEAL, методологія, інструментарій) *створила умови* для відстеження прогресу проєкту, відслідковування ефективності заходів та забезпечення коригувальних дій у разі необхідності;

- проєкт продемонстрував *високу адаптивність до змінених потреб бенефіціарів в умовах війни*. Основні напрями роботи були збережені впродовж усього періоду реалізації, проте методи і цільові групи гнучко коригувалися відповідно до нових викликів: збільшення потреб місцевих дітей, нові хвилі ВПО тощо. Відкриття нових локацій, зміна підходів та розширення психосоціальної підтримки свідчать про релевантність реагування.

Результати онлайн опитування бенефіціарів підтвердили доцільність та актуальність проєкту та відповідність його цілей потребам цільових груп. Для інтегрального розуміння ефективності проєкту батьків-респонденти попросили оцінити, наскільки всі отримані ними послуги відповідали потребам їхньої родини, за шкалою від 1 до 10. Середня оцінка виявилася достатньо високою - 9,23 (без урахування тих, хто не відповів або утри-

мався). Як видно із рис.1, 83,6% респондентів дали проєкту оцінку в діапазоні 8-10 балів (верхні три позиції шкали), що свідчить про дуже високий рівень загального задоволення.

Аналіз відповідей респондентів за областями реалізації проєкту показав, що в кожній області домінують високі бали, і це узгоджується з твердженням про релевантність проєкту потребам визначених цільових груп (регіональні відмінності є незначними) (табл.1).

Цю тенденцію ілюструють і результати глибинних та фокус-групових інтерв'ю із командами реалізації проєкту. Основними індикаторами, підтверджуючими релевантність та актуальність проєкту, є: 1) наявність напрацьованих стандартних операційних процедур, методик безпечних просторів, досвіду роботи в прифронтових зонах з 2016 р. («Це не було так, що почалась війна, розгубилися і не знали, що робити. ... Все це вже обкатано з 2016 року»); 2) постійне уточнення та переосмис-



Рис.1. Наскільки в цілому усі отримані вами послуги в рамках проєкту відповідали потребам вашої родини? (у %)

Як свідчать дані, наведені в табл.1, усі п'ять областей демонструють високий рівень відповідності послуг, отриманими в межах проєкту «Діти та війна», своїм потребам. Середні оцінки за 10-бальною шкалою коливаються від 8,91 до 9,60, що свідчить про релевантність втручання.

лення керівництвом проєкту цільових груп відповідно до етапів ескалації війни та появи нових категорій дітей (окрім ВПО), які потребують підтримки (діти загиблих військових, діти батьків-ветеранів, які повернулись з травмами, а також діти матерів у стані глибокого стресу («Змінювалися виклики, з'явилася нова

Таблиця 1. Розподіл середньої бальної оцінки відповідності послуг в рамках проєкту потребам родини за областями (у %)

Область реалізації проєкту	Середня оцінка
Хмельницька	9,60
Полтавська	9,27
Тернопільська	9,19
Волинська	9,17
Львівська	8,91

група, цільова, це діти, де є батьки загиблі, батьки на фронті або повернулися з каліцтвами... І для дітей це теж виклик»); 3) запроваджені інтервенції (тренінги, психосоціальна допомога тощо) залишаються затребуваними та значущими для місцевих осередків у контексті поточних викликів і після завершення активної фази проекту («Доцільно зберегти поточні напрямки роботи проекту, оскільки вони продовжують відповідають реальним потребам і вже довели свою ефективність. Бо проблема стабілізації емоційного стану дітей і підвищення їхньої життєстійкості залишиться з нами ще надовго»).

Разом з тим, аналіз результатів онлайн опитування підтвердив наявність залишкових потреб у респондентів, особливо у частини родин, що, ймовірно, перебувають в найскладніших ситуаціях. 44% респондентів (у основному масиві) висловили зацікавленість у продовженні отримувати педагогічну та психосоціальну підтримку від спеціалістів (20% однозначно відповіли «так», 24% - «скоріше так»). Наявність 19,6% тих, хто обрали варіант відповіді «скоріше ні» свідчить про неостаточну впевненість респондентів щодо власних

сил, особливо в умовах виникнення кризових ситуацій.

Типізація відповідей респондентів за областями (рис. 2) свідчить про достатньо високий запит на продовження отримувати педагогічний та психосоціальний супровід у всіх п'яти областях реалізації проекту, що підтверджує релевантність подальшого розвитку послуг, ініційованих проектом.

Як видно із рис. 2, частка респондентів, які не бачать такої потреби, не перевищує 56% у жодній з областей, що свідчить про значну частину сімей у стані потенційної вразливості, яка або вже потребує допомоги, або може її потребувати у найближчій перспективі. Це вказує на доцільність продовження інтервенцій подібного спрямування для родин, які перебувають у стані тривалої вразливості або стикаються з комплексними проблемами.

Отже, можна заключити, що проект «Діти та війна» відповідав поточним викликам в умовах повномасштабного вторгнення та має стратегічну пролонговану актуальність, оскільки спрямований на покриття глибоких структурних потреб постраждалих від війни родин і громад.

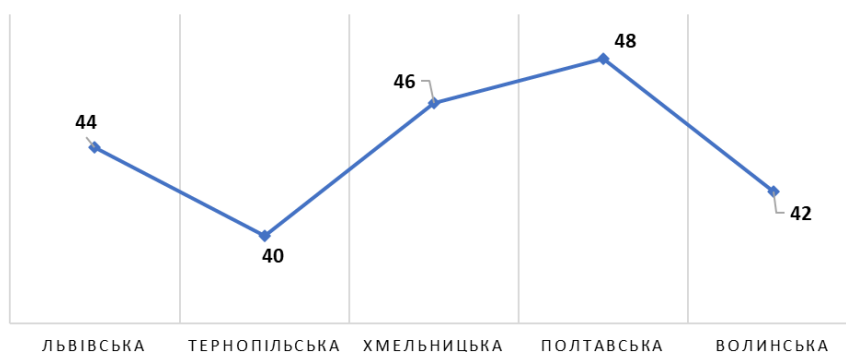


Рис. 2. Чи потребує ваша сім'я додаткової підтримки у форматі психосоціального супроводу з боку фахівців центру?», сумарний розподіл відповідей «так» і «скоріше так» (у %)

2. Аналіз ефективності проєкту.

Аналіз звітів щодо зіставлення досягнутих результатів із запланованими результатами (індикаторами) демонструє високий рівень результативності проєкту впродовж обох років його реалізації. Деталізація, регулярність та системність звітності свідчить про високу якість організації звітного процесу, окремі звіти з моніторингу та оцінювання демонструють дотримання стандартів проєктного управління і орієнтацію на вимірювані результати. Передбаченість етапів звітності ще на стадії планування вказує на наявність системи контролю ефективності реалізації проєкту. Представлені звітні документи дозволяють зробити висновок, що рівень ефективності проєкту був ретельно спланованим з урахуванням проєктної логіки і стратегічного бачення його реалізації.

Наприклад, що стосується 2024 року, то наведені дані в табл. 2, свідчать про те, що 68,8% індикаторів перевищено, а ще 18,8% досягнуто відповідно до плану, що у сукупності становить 87,5% індикаторів (наприклад, індикатор 1.1.2, що передбачав, що 60% дітей знають, як конструктивно вирішувати конфлікти, перевищено – фактично цей показник склав 94%; індикатор 2.2.2, який передбачав, що 70% батьків дітей ВПО не мають проблем у спілкуванні з іншими батьками чи місцевими

Таблиця 2.

Ступінь досягнення запланованих результатів за індикаторами (у %)

Рік	Перевищують заплановані	Відповідають запланованим	Реалізовані не в повному обсязі
2024	68,8%	18,8%	12,5%

ми жителями через культурні, соціальні чи регіональні відмінності, перевищено – показник склав 100% тощо). Це свідчить не лише про збереження високої ефективності проєкту, а й про його здатність адаптуватися до зовнішніх викликів і непередбачуваних обставин, зокрема у контексті війни. Частина індикаторів, які реалізовані не в повному обсязі (12,5%), є незначною та свідчить радше про окремі труднощі, що виникали в процесі реалізації. Водночас відхилення можуть бути зумовлені суб'єктивними чинниками та не свідчать про системні проблеми у впровадженні проєкту (наприклад, індикатор 1.2.1, який передбачав, що 90% дітей з місцевої громади регулярно відвідують шкільні заняття офлайн або онлайн (вдома, у центрах «Карітас», бібліотеках, дружніх до дітей просторах, шелтерах ВПО тощо), не досягнуто – фактичний показник становить 64%).

Таким чином, звітні документи відігравали ключову роль у забезпеченні ефективності реалізації проєкту, регулярно фіксуючи вектор руху. Звітна документація свідчить про високий рівень виконання поставлених завдань, що дозволяє говорити про його успішну реалізацію на всіх етапах.

Окрім того, встановлено, що активності проєкту мали високу *практичну ефективність як у когнітивному, так і в поведінковому аспектах*, незалежно від регіонального контексту. Так, наприклад, за результатами опитування респондентів: 83,6% респондентів зазначили відповідність активностей проєкту своїм потребам; 97,5% учасників тренінгів для батьків стали краще розуміти реакції дітей на стрес; 93,3% батьків застосовують

отримані знання на практиці; 59,2% дітей взяли участь у психологічних міні-тренінгах, 93,2% респондентів-батьків помітили позитивні зміни в поведінці дітей після тренінгів; 24% батьків зверталися за індивідуальними консультаціями педагогічного та психосоціального спрямування, 93,3% з них отримали реальну користь від консультацій.

*У процесі аналізу результатів серій глибоких та фокус-групових інтерв'ю з командами проєкту було визначено **чинники, які сприяли ефективності проєкту:***

поєднання трьох ключових напрямів допомоги – психологічної, гуманітарної та економічної. Такий підхід дозволяв комплексно реагувати на багатовимірні потреби постраждалих родин. Водночас принциповим рішенням стало уникнення розмежування між ВПО та місцевими жителями: команда цілеспрямовано впроваджувала принцип паритету у наданні допомоги, що не лише запобігало виникненню напруги між групами, а й сприяло формуванню соціальної згуртованості в громадах;

запровадження такого організаційного інструменту як формалізоване регламентування умов участі сімей у проєкті. Через укладання договорів, що містили чіткі зобов'язання, зокрема щодо участі у запланованих заходах, вдавалося підвищити відповідальність учасників і стабілізувати рівень залучення. Така модель може розглядатися як приклад соціального контракту, де взаємна відповідальність зміцнює стосунки між бенефіціарами й організаторами програми;

здатність команди проєкту до гнучкої адаптації в умовах постійно змінюваних ви-

кликів. Регулярне моніторингове оцінювання складу цільових груп дозволяло оперативно коригувати фокус роботи. Наприклад, при зменшенні кількості ВПО увага переорієнтувалася на дітей військовослужбовців, дітей із досвідом втрати, місцевих жителів, які опинилися у стані вразливості. Така чутливість до динаміки потреб посилювала релевантність і цільову ефективність заходів;

використання синхронізованої бази даних, пов'язаної з платформою «Дія», де фіксуються надавачі гуманітарної допомоги та отримувачі, що сприяло запобіганню дублювання надання допомоги;

висока якість методичного забезпечення. У проєкті використовувалися адаптовані до українського контексту та апробовані на практиці програми, наприклад, такі, як тренінги «Безпечний простір» (Богданова & Панок, 2017; Антонова, Залеська, Соловйова, Чепенко & Чернобровкіна, 2021), ненасильницької комунікації (Розенберг, 2017), протидії булінгу (Андреєнкова, Мельничук & Калашник, 2019) та ін., які ґрунтувалися на сучасних психолого-педагогічних підходах та стандартизованих посібниках. Це дозволяло забезпечити сталість і повторюваність якісної роботи навіть за умов змін складу команди;

репутації «Карітас Україн» як організації-гаранта підтримки та справедливості виступала ще одним потужним фактором залучення родин до заходів проєкту. Високий рівень довіри до бренду не лише сприяв участі бенефіціарів, а й посилював загальну легітимність ініціатив у громадах. Авторитет, здобутий через роки роботи, забезпечував стійку зацікавленість до активностей проєкту;

організація системи підтримки персоналу. Реалізація проєкту супроводжувалася низкою практико-орієнтованих тренінгів, які відповідали запитам «тут і зараз»: теми телефонного консультування, кризових інтервенцій, інноваційних методик типу «Світове кафе» (Журба, 2022) допомагали працівникам ефективно реагувати на психологічне навантаження;

внутрішня ініціатива локальних команд. За допомогою фандрайзингу та координації з іншими проєктами їм вдавалося самостійно організувати регулярні навчальні сесії з командної взаємодії, виставлення кордонів, арт-терапії, профілактики вигорання тощо. Ці заходи не лише підвищували професійну компетентність, а й зміцнювали внутрішню згуртованість колективів;

організація ретритів не лише для працівників, а й для їхніх родин. Такий формат відновлення виявився ефективним засобом зниження рівня стресу, адже охоплював найближче емоційне оточення спеціаліста, що особливо важливо в умовах затяжної кризи.

Отже, ефективність проєкту забезпечувалася системним і гнучким підходом, який поєднував чітко структуровану підтримку бенефіціарів, адаптивність до змін серед цільових груп, якісне методичне забезпечення та інституційну стійкість організації. Важливими чинниками стали висока довіра до «Карітасу Україна», формалізація взаємодії з родинами, постійна увага до потреб персоналу й залучення родин працівників до заходів відновлення. Завдяки цьому проєкт не лише відповідав на нагальні потреби вразливих груп, а й сприяв зміцненню соціальної згуртованості

та професійної спроможності команд на місцях.

Разом з тим, були виділено **чинники, які ускладнювали досягнення ефективності проєкт,** оскільки ефективність впровадження проєкту з психосоціальної підтримки дітей і родин у контексті повномасштабної війни в Україні значною мірою залежала не лише від внутрішніх організаційних рішень, а й від низки зовнішніх і внутрішніх бар'єрів. Аналіз виявив кілька типів чинників, що ускладнювали досягнення поставлених цілей:

зовнішні безпекові дестабілізатори, які суттєво впливали як на поведінку бенефіціарів, так і на роботу команд. Нестабільна ситуація в регіонах спричиняла так звану «маятникову» міграцію — родини залишали громади після тимчасового покращення ситуації, а згодом поверталися, іноді — вже не в ті самі місця. Це ускладнювало сталу роботу з цільовими групами, порушувало процеси адаптації та побудови довіри. Додатково, тривоги, вибухи, інші стресові фактори мали потужний психофізіологічний вплив, навіть на тих батьків, які вже пройшли частину навчальних програм: у стані загрози людина могла миттєво втрачати здатність до саморегуляції, що знижувало ефективність набутого досвіду;

суб'єктивні бар'єри, пов'язані з внутрішніми уявленнями бенефіціарів про допомогу. Серед частини батьків, особливо з числа ВПО, зберігається стереотипне сприйняття психологічної допомоги як ознаки слабкості або особистої неспроможності. Такий підхід стримує залучення до програм підтримки і обмежує глибину роботи з родинами;

організаційно-ресурсні обмеження, що виникали на рівні реалізації проєкту. Обмежене транспортне забезпечення, ускладнене нестачею фінансування на ставки водіїв, суттєво зменшувало мобільність команд і можливості надання допомоги у віддалених громадах. Це створювало перекося в доступі до послуг та знижувало рівень охоплення;

кадрові та інституційні проблеми. Перевантаження працівників змушувало балансувати між масштабом охоплення та якістю наданих послуг: через надмірні запити було неможливо забезпечити належну глибину допомоги для всіх потребуючих. До цього додавався брак фахівців, особливо психологів, що могли б працювати з дорослими. Це обмежувало ефективність сімейного підходу, оскільки допомога дітям без паралельної роботи з батьками знижує стійкість результату;

Окремо варто виділити інституційну прогалину у сфері професійної підтримки персоналу. У 2024 році відсутність централізованого навчання в межах проєкту означала згортання системи професійного розвитку, яка раніше була важливим чинником стійкості команд.

Усі ці фактори, від безпекових до організаційно-ресурсних, не лише ускладнювали реалізацію конкретних активностей, а й створювали фонові ризики, які потребують системного реагування у майбутніх циклах проєктної роботи.

Висновки.

1. Проєкт «Діти та війна», реалізований під керівництвом Карітасу України, демонструє високий рівень релевантності та актуальності як у стратегічному спрямуванні, так і в реалізації окремих інтервенцій. Його цілі, ме-

тоди та цільові групи були адекватно адаптовані до трансформованого контексту повномасштабної війни, соціальної дезінтеграції та зростаючих психоемоційних потреб дітей, молоді, батьків та фахівців, залучених до надання допомоги.

Релевантність проєкту підтверджується: повною відповідністю між цільовими групами та визначеними проблемами, що виникли внаслідок війни; гнучкістю реагування на зміни. Актуальність проєкту підтверджується: високим рівнем задоволення бенефіціарів (середня оцінка 9,23 з 10), що вказує на відповідність послуг реальним потребам родин; узгодженістю оцінок у різних регіонах реалізації (від 8,91 до 9,60), що свідчить про сталість та ефективність підходів; свідченнями з глибинних інтерв'ю про збереження потреб у психосоціальной підтримці навіть після завершення активної фази гуманітарного реагування; підтвердженою значущістю створення безпечних просторів, підтримки емоційної стабільності, розвитку комунікативних навичок та профілактики складної поведінки у дітей.

Загалом усі заплановані заходи реалізувались відповідно до первинної мети проєкту – підтримки дітей з уразливих категорій, зокрема ВПО. Водночас у процесі реалізації проєкт зазнав функціональної адаптації до нових соціальних умов: було впроваджено нові форми роботи (зокрема табори для дітей військовослужбовців) та тематики (сепарація, емоційна стабілізація, робота з втратою). Ці відхилення не суперечили початковому плану, а є його гнучким розширенням у відповідь на зміну потреб бенефіціарів.

2. Проєкт реалізований з високим рів-

нем ефективності, що підтверджується як кількісними індикаторами, так і оцінкою бенефіціарів. Його ефективність забезпечено поєднанням системного проєктного управління, адаптивної роботи команд, методичної досконалості та високого рівня довіри до організації. І хоча проєкт стикався з об'єктивними перешкодами (війна, мобільність, нестача ресурсів), внутрішня згуртованість команд і гнучкість дозволили зберегти сталість і результативність на всіх етапах реалізації.

Аналіз звітної документації та емпіричних даних онлайн-опитування бенефіціарів свідчить про високий рівень ефективності проєкту протягом усіх років реалізації. Інтервенції мали високу практичну ефективність як у когнітивному, так і в поведінковому аспектах, незалежно від регіонального контексту.

Основними факторами, які сприяли ефективності проєкту є: комплексність моделі надання допомоги; гнучкість команди проєкту до змін; якісна методична база; репутація «Карітасу Україна»; підтримка персоналу ініціативність команд центрів; успішне впровадження інновацій. Основними чинниками, які ускладнювали реалізацію проєкту, були: безпекові ризики; суб'єктивні бар'єри; ресурсні обмеження; кадрове перевантаження; інституційна втрата (згорання централізованої програми професійного навчання в 2024 р.

3. Отримані результати є значущими для оптимізації подальшої діяльності «Карітас Україна». Окрім того, вони будуть корисними для психологів, соціальних робітників та педагогів у процесі розробки дизайну та здійснення оцінювання соціально значущих проєктів для дітей та молоді.

Перспективи подальших досліджень.

Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні дослідження, яке стосується оцінювання проєкту за іншими показниками («Когерентність», «Сталість» тощо).

References:

- Andryeyenkova, V. L., Melnychuk, V. O., & Kalashnyk, O. A. (2019). *Protydia bulingu v zakladi osvity: systemnyi pidkhid: metodychnyi posibnyk [Counteracting bullying in an educational institution: a systematic approach]*. TOV «Agentstvo «Ukraina». <https://tinyurl.com/44vzsebw> [In Ukrainian]
- Antonova, V. M., Zaleska, O. V., Soloviova, V. V., Chepenko, L. M., & Chernobrovkina, V. A. (2021). *Bezpechnyi prostir: programa treningiv dlya batkiv [Safe space: a training program for parents]*. NaUKMA. <https://tinyurl.com/5td2ftkz> [In Ukrainian]
- Bogdanova, S. O., & Panok, V. G. (Ed.). (2017). *Bezpechnyi prostir. Korektsiino-rozvytkova programa formuvannya stiikosti do stresu v ditei doshkilnogo viku ta shkolyariv: navchalno-metodychnyi posibnyk [Safe space; a program to develop pre-school and school children's stress-resistance: manual]*. NaUKMA. <https://tinyurl.com/5frc79a5> [In Ukrainian]
- Velykodna, M., Lazos, G., Karamushka, L., Klymenko I., Pysarenko, T., & Deputatov, V. (2025). *Dokazova psykholgia: do vyznachennya ponyat [Evidence-based psychology: defining concepts]*. *Aktualni pytannya dokazovoi praktyky v psykholgii i psykhoterapii: materialy I Vseukr. conf. z mizhnar. uchastyu* (pp.15-20). (Kyiv, May 17, 2025). Zigmund Froid Universytet Ukraina. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745373> [In Ukrainian]
- Zhurba, K. O. (2022). *Aktyvni ta interaktyvni formy i metody vykhovannya smyslozhyttyevykh tsinnosti pidlitiv u pozaklasnii dialnosti. Vychovannya*

- smyslozhyttyevykh tsinnostei pidlitkiv: dosvid i praktyka vykhovannya [Active and interactive forms and methods of developing adolescents' life values in extracurricular activities. Developing adolescents' life values: experience and practice of education].* Instytut problem vykhovannya NAPN Ukrainy. <https://tinyurl.com/3cv37nfk> [In Ukrainian]
- Zlyvkov, V., Lukomska, S., Yevdokymova, N., & Lipinska, S. (2023). *Dity i viina [Children and war]*. Vydavets PP Lysenko M. M. <https://tinyurl.com/4fv9btrk> [In Ukrainian]
- Kuzikova, S., Zlyvkov, V., Lukomska, S., & Scherbak, S. (2024). *Psykhologichnyi suphovid osobystosti v umovakh viiny [Psychological support for the individual in wartime]*. Vydavets PP Lysenko M. M. <https://tinyurl.com/5h2m4ues> [In Ukrainian]
- Prorok, N. (Ed.). (2022) *Psykhologichna dopomoga dityam v umovakh voyennogo stanu: dovidnyk vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv i vchyteliv zagalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. [Psychological help to children under martial law: a guide for preschool and school teachers]*. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. <https://tinyurl.com/2tn35rdk> [In Ukrainian]
- Danylyuk, I., Malysheva, K., Loshenko, O., & Kondratyeva, V. (2024). Otsinka vplyvu programy psykhologichnoi rehabilitatsii «Zakhyscheni lyubovyu» na mentalne blagopoluchchya ukrainskykh ditei pid chas viiny [The impact of the psychological rehabilitation program "Protected by love" on Ukrainian children's mental well-being during the war]. *Organizatsiina psykholgia. Ekonomichna psykholgia*, 32(2), 25-40. <https://doi.org/10.31108/2.2024.2.32.3> [In Ukrainian]
- Karamushka, L. M. (2023). *Psykhichne zdorovya personalu organizatsii v umovakh viiny: Navch [Mental health of personnel of organizations in wartime].- metodychnyi posibnyk*. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. <https://lib.iitta.gov.ua/737839/> [In Ukrainian]
- Karamushka, L. M. (2025). *Psykhichne zdorovya osobystosti pid chas viiny: yak iogo zберегty ta pidtrymaty: metodychni rekomendatsii [Mental health of the individual during wartime: how to preserve and promote it: methodological recommendations]*. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741842/> [In Ukrainian]
- Kredentser, O. V. (2023). *Zabezpechennya psykhichnogo zdorovya ukraintsiv, scho perebuvayut v Nimechchyni u zvyazku z viinoyu: Navch [Promoting mental health of Ukrainians in Germany due to the war: Training].- metodychnyi posibnyk*. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. <https://lib.iitta.gov.ua/737841/> [In Ukrainian]
- Maksymov (Sharon), D. (2022). Khibuki-terapia yak metod podolannya psykhichnoi travmy u ditei v umovakh viiny [Hibuki therapy as a method of overcoming mental trauma in children in war conditions]. *Organizatsiina psykholgia. Ekonomichna psykholgia*, 3-4(27), 48-54. <https://doi.org/10.31108/2.2022.3.27.4> [In Ukrainian]
- Parkulab, O., & Dmeterko, N. (2023). Artterapevtychni tekhnologii psykhologichnoi dopomogy dityam, yaki opynylys u skladnykh zhyttyevykh obstavynakh [Art therapy technologies to help children in difficult life circumstances]. *Naukovi pratsi Mizhregionalnoi Akademii upravlinnya personalom. Psykhologia*, 2(58), 31-36. <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2023.2.5> [In Ukrainian]
- Pukhnyak, I., Lukavetska, Z., Karamushka, T., & Karamushka, L. (2025). Psykhosotsialna pidtrymka ditei ta molodi, yaki postrazhdaly vnaslidok viiny v Ukraini (za rezultatamy vykonannya proyektu «Dity i viina», realizovanogo Mizhnarodnym blagodiinym fondom «Karitas Ukrainy») [Psychosocial support for children and youth who have suffered from the war in Ukraine (based on the project "Children and War" implemented by the International Charitable

- Foundation "Caritas Ukraine"). *Organizatsiina psykhologia. Ekonomichna psykhologia*, 37(4), 57-72. <https://doi.org/10.31108/2.2025.4.37.5> [In Ukrainian]
- Rozenberg, M. B. (2017). *Nenasylnytske spilkuvannya: mova zhyttya [Non-violent communication: the language of life]*. Nash Format. [In Ukrainian]
- Smit, P., Dyregrov, E., & Yule, U. (2016). *Dity ta viina: navchannya tekhnik ztsilenmya [Children and war: teaching healing techniques]*. Ukrainian Catholic University Institute for Mental Health <https://tinyurl.com/yvpjw2mp> [In Ukrainian]
- Better Criteria for Better Evaluation: for Economic Co-operation and Development (OECD)*. (2019). OECD Publishing. <https://tinyurl.com/bd6u8rd3>
- DAC Principles for Evaluation of Development Assistance: Development Assistance Manual* (1991). Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Development Assistance Committee (DAC). OECD Publishing. <https://tinyurl.com/2p8yd6jv>

Лукавецька Зоряна Олегівна

Керівниця програми «Освіта, формація та захист дітей» Міжнародного Благодійного Фонду «Карітас України», м. Львів (Україна)

Пухняк Ірина Петрівна

Менеджерка програми «Освіта формація та захист дітей», Міжнародний Благодійний Фонд «Карітас України», м. Київ (Україна)

Карамушка Тарас Вікторович

Кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної психології Київського інституту сучасної психології та психотерапії, м. Київ (Україна)

Карамушка Людмила Миколаївна

Дійсна членкиня НАПН України (академік), докторка психологічних наук, професорка, завідувачка лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ (Україна)

АНАЛІЗ РЕЛЕВАНТНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЄКТУ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ В УКРАЇНІ

(за результатами виконання проєкту «Діти і війна», реалізованого Міжнародним благодійним фондом «Карітас України»)

АНОТАЦІЯ

У статті представлено результати вивчення релевантності та ефективності проєкту «Діти і війна», спрямованого на психосоціальну підтримку дітей та молоді, які постраждали внаслідок війни в Україні. Проєкт реалізовано Міжнародним благодійним фондом «Карітас України». Актуальність проблеми обумовлена тим, що агресивна війна РФ проти України спричинила глибокі гуманітарні, соціальні та психологічні потрясіння, особливо для дітей і молоді, які опинилися серед найбільш вразливих груп населення, а також для їхніх батьків, які втратили звичні способи соціальної адаптації та взаємодії з дітьми. Все це обумовило необхідність розробки, впровадження та вивчення доказовості спеціальних програм та методів психосоціальної підтримки дітей та їхніх батьків.

Для проведення дослідження використовувались такі методи: вивчення документів (аналіз проміжних та річних звітів працівників «Карітас Центрів»; телефонні та прямі опитування бенефіціарів (дітей, батьків/опікунів, які брали участь у проєкті); проведення фокус-групових дискусій з працівниками «Карітас Центрів»; поєднання кількісних (опитування) та якісних даних. В онлайн-опитуванні взяли участь 250 батьків та опікунів з п'яти областей України (Львівської, Тернопільської, Хмельницької, Полтавської та Волинської).

кої).

У дослідженні виявлено високий рівень *релевантності проекту*, про що свідчать дані, які показали, що цілі, методи та цільові групи проекту були адекватно адаптовані до трансформованого контексту повномасштабної війни, соціальної дезінтеграції та зростаючих психоемоційних потреб дітей, молоді, батьків та фахівців, залучених до надання допомоги. Також підтверджено, що усі заплановані заходи реалізувались відповідно до первинної мети проекту - підтримки дітей з уразливих категорій, зокрема ВПО. Водночас у процесі реалізації проект зазнав функціональної адаптації до нових соціальних умов: було впроваджено нові форми роботи (зокрема табори для дітей військовослужбовців) та тематики (сепарація, емоційна стабілізація, робота з втратою).

Отримані дані також свідчать про *високий рівень ефективності проекту*, що підтверджується як кількісними індикаторами при аналізі документів, так і оцінкою бенефіціарів. Його ефективність забезпечено такими позитивними чинниками, які виявлені в процесі дослідження, як поєднанням системного проектного управління, адаптивної роботи команд, методичної досконалості та високого рівня довіри до організації. Інтервенції мали високу практичну ефективність як у когнітивному, так і в поведінковому аспектах, незалежно від регіонального контексту. Водночас виділено чинники, які ускладнювали реалізацію проекту (безпекові ризики; суб'єктивні бар'єри; ресурсні обмеження; кадрове перевантаження; окремі інституційна втрата), які будуть враховано на наступних етапах реалізації проекту.

Ключові слова: психосоціальна підтримка дітей та молоді, проект, релевантність проекту, ефективність проекту, війна.

Zoriana Lukavetska

Education, formation and child protection Program Manager, International Charitable Foundation «Caritas Ukraine», Lviv (Ukraine)

Iryna Pukhniak

Project Manager of the Education, Formation and child protection, International Charitable Foundation «Caritas Ukraine», Kyiv (Ukraine)

Taras Karamushka

PhD, Assoc. Prof., Department of Social Psychology, Kyiv Institute of Modern Psychology and Psychotherapy, Kyiv (Ukraine)

Liudmyla Karamushka

Academician of the NAES of Ukraine, Dr., Prof., Head, Laboratory of organizational and social psychology, G.S. Kostyuk Institute of psychology of the NAES of Ukraine, Kyiv (Ukraine)

ANALYSIS OF THE RELEVANCE AND EFFECTIVENESS OF THE PROJECT OF PSYCHOSOCIAL SUPPORT FOR CHILDREN AND YOUTH WHO HAVE SUFFERED FROM THE WAR IN UKRAINE *(based on the project "Children and War" implemented by the International Charitable Foundation "Caritas Ukraine")*

ABSTRACT

The article presents the results of a study of the relevance and effectiveness of the project "Children and War", which aimed to provide psychosocial support for children and youth affected by the war in Ukraine. The project was implemented by the International Charitable Foundation "Caritas of Ukraine". The problem was deemed relevant due to the war-caused deep humanitarian, social and psychological shocks, especially for Ukrainian children and youth, who were among the most vulnerable groups of the population, as well as for their parents, who lost their usual ways of social adaptation and interaction with children. This necessitated the development, implementation and study of the evidence base of special programs and methods of psychosocial support for children and their parents.

The study was conducted using the following methods: document review (analysis of interim and annual reports of Caritas Centers employees), telephone and face-to-face interviews with beneficiaries (children, parents/guardians who participated in the project), focus group discussions with Caritas Centers employees, as well as a combination of quantitative (survey) and qualitative data. 250 parents and guardians from five regions of Ukraine (Lviv, Ternopil, Khmelnytskyi, Poltava and Volyn) participated in the online survey.

The study revealed a high level of relevance of the

project, as was evidenced by data showing that the project's goals, methods and target groups were adequately adapted to the transformed context of the full-scale war, social disintegration and the growing psycho-emotional needs of children, youth, parents and professionals involved in providing assistance. It was also confirmed that all planned activities were implemented in accordance with the project's primary goal of supporting children from vulnerable categories, including IDPs. At the same time, during the project implementation process, the project underwent functional adaptation to new social conditions: new forms of work (including camps for children of military personnel) and topics (separation, emotional stabilization, work with loss) were introduced.

The obtained data also indicated a high level of project effectiveness, which was confirmed by both quantitative indicators of document analysis and beneficiary assessment. The project's effectiveness was ensured by such positive factors identified in the research process as a combination of systemic project management, adaptive team work, methodological excellence and a high level of trust in the organization. The interventions had high practical effectiveness in both cognitive and behavioral aspects, regardless of the regional context. At the same time, the factors that complicated the project implementation (security risks; subjective barriers; resource limitations; staff overload; individual institutional losses) need to be taken into account at the next stages of project implementation.

Key words: psychosocial support for children and youth, project, project relevance, project effectiveness, war.

How to cite (як цитувати):

Lukavetska, Z., Pukhniak, I., Karamushka, T., & Karamushka, L. (2025). ANALYSIS OF THE RELEVANCE AND EFFECTIVENESS OF THE PROJECT OF PSYCHOSOCIAL SUPPORT FOR CHILDREN AND YOUTH WHO HAVE SUFFERED FROM THE WAR IN UKRAINE (based on the project "Children and War" implemented by the International Charitable Foundation "Caritas Uk. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 11(11), 19–36. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.11.2> [in Ukrainian]

Лукавецька, З., Пухняк, І., Карамушка, Т., & Карамушка, Л. (2025). АНАЛІЗ РЕЛЕВАНТНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЄКТУ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ В УКРАЇНІ (за результатами виконання проєкту «Діти і війна», реалізованого Міжнародним благодійним фондом «Карітас України»). *ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЧАСОПИС*, 11(11), 19–36. <https://doi.org/10.31108/1.2025.11.11.2>

Дата отримання статті: 21.10.2024

Дата рекомендації до друку: 21.11.2025

Дата оприлюднення: 30.11.2025